حوکمی جنێودان

بە هاوەڵانی پێغەمبەری خوا ﷺ

ماڵپەڕی بەهەشت و وەڵامەکان

ba٨.org - walamakan.com

حوكمی جنێودان بە هاوەڵانی پێغەمبەری خوا ﷺ

الحمد لله والصلاة وسلام على رسول الله وعلى آله وصحبه ومن والاه:

کاتێك كە بیدعەی خەواریج[1] سەری هەڵدا، ئەوانەی كە هاوەڵە بەڕێزەكانی وەكو: (عەلی و موعاوییەو عەمری كوڕی عاص) رضي الله عنهم، وجگە لەوانەشیان[2] بە كافر دانا، لە بابەتی ناوبژیوانی

---

(١) خەواریج: بریتین لەو تاقمە گومڕایەی كە لە گوێڕایەڵی خەلیفەی موسڵمانان (عەلی كوڕی ئەبو طالیب) دەرچوون و خوێنی موسڵمانانیان بە حەڵاڵ زانی، وە ئەم كۆمەڵە، خەڵك بەكردنی تاوانە گەورەكان بێجگە لە (شیرك) بەكافر دادەنێن، ئەگەریش تاوانەكە بە حەڵاڵ نەزانن، وە پێیشیان دەوترێت (حروری) چونكە ئەوانە لە شارێك بەناوی (حرورا) لە دووری دوو میل لە كوفە كۆدەبوونەوە.

(٢) بەداخەوە پێویستە لێرەدا بڵێین: بێ ڕێزی نواندن سنورەكانی بەزاندوە، هەر بە هاوەڵانەوە نەوەستاون، بەڵكو تەنانەت كەوتونەتە گیانی پێشەنگی مرۆڤایەتیش ﷺ، وەكو یەكێك لەو بەناو بانگخوازە ئیسلامیەی كە لەسەر شاشەی تەلەفزیۆنە ئاسمانیەكان

دەردەکەوێت و لە وڵاتی خۆشمان وتار و کۆڕەکانی وەردەگێڕدرێنە سەر زمانی کوردی و زۆر بەخۆشحاڵیەوەو بە بانگەوازیشی دەزانن!!! کە لە یەکێك لە کۆڕەکانیدا دەڵێت: (پێغەمبەر ﷺ، لە بیست و شەش هەوڵی دا (محاولە)، شکستی خواردووە، کەچی خوای پەروەردگار دەفەرمووێ:

﴿ لَّقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ ٱللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا۟ ٱللَّهَ وَٱلْيَوْمَ ٱلْـَٔاخِرَ وَذَكَرَ ٱللَّهَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾ ﴾ [الأحزاب: ٢١] .

واتە: بە ڕاستی پێغەمبەری خوا ﷺ، چاکترین نمونەی سەرمەشقیو چاولێکەریە بۆ ئێوە، بۆ کەسێك بە هیوای خواو پاداشتی ڕۆژی دوایە و زۆر یادی خوا دەکات. وە بەڕاستی ئەوە قسەیەکە، بەرامبەر بە گەورەی دروستکراوەکانی پـــەروەردگار کراوە، کە هیچ موسڵمانێك جورئەت ناکات بیڵێ، بەڵام خۆشبەختانە ئەم جۆرە کەسانە لە لایەن زانایان و بەرگریکارانی ئیسلامەوە وەڵامیان دراوەتەوەو، وەڵامیان دەدرێتەوە ـ إن شاء الله ـ، بۆ بەرگری کردن لە ئیسلام، و بۆ ئەوەی خەڵکی بە قسەکانیان گومڕا نەبن، چونکە بەڕاستی ئەمانە شکست خواردوون، لە بەدەست هێنانی زانستی شەرعی، و بانگەوازی

(التحكيم)، وه له پاڵ ئەوەشدا بیدعــەی زێدەڕەویش له عەلی و ئال و بەیتەكەی و هەندێك له ئال و بەیتی پێغەمبـەری خـوا ﷺ، و كـەمێكیش لـــــه هــاوەڵانی سـەری هەڵـدا، بۆیــه لەوكاتەوەو به ئێستاشی لەگەڵ بیٚ لەلایەن هەندیٚ خـەڵكی دژ به ڕۆشـنایی و ناحـەزو خوانـەناسو نـەزان، بـەناوی مۆدێرنو دروشمی زاقو بریقەوه بـیٚ ئـەدەبی دەكرێـت بەرامبەر به هەڵگرانی چـرای ڕۆشنایـــیو ماندونەناسـان لــه خزمــەتی ئیـسلامو موسـڵمانانـدا، بــه پەیـدابوونی هەردوو كۆمەڵی گومڕای: (روافـض[١] ونواصـب[١])، كـه

ڕاستەقینه، وه ئەو كەسانەش شایەنی هیچ نین، تەنها ئەوه نەبێت كەپیٚیان بڵێین: (إنا لله و إنا إليه راجعون).

(٣) روافض بریتین له گومڕاترین تاقمی ئەهلی بیدعه، و زۆرترین دژایەتیان هەیه بۆ هاوەڵان، وه بۆیه پیٚیان دەوترێت: (روافض)،

یەکەمیان زێدەڕەوییان کرد لە هاوەڵاندا، و بەرزیان کردنەوە بۆ ئاستی پەرستن، و دووەمیشیان کەوتنە بێ ئەدەبی و بێ ڕێزی نواندن پێ یان رضي الله عنهم، جا بۆیە خوێنەرانی بەڕێز دەمانەوێ لەم گۆڤارە بەسودەدا

چونکە ڕەفزی پێشەوایەتی (ئەبوبەکرو عومەر) (رضي الله عنهم) یان کرد، یان لەبەر ئەوەی ڕەفزی (زەیدی کوڕی عەلی کوڕی حوسەینی کوڕی عەلی کوڕی ئەبو طالب) یان کرد، کاتێك پرسیاریان لێ کرد دەربارەی: (ئەبوبەکر و عومەر)، ئەویش سەنای کردن و فەرمووی: ئەوانە دوو وەزیری باپیرم (پێغەمبەر) ﷺ، بوون، وە ڕافیزە پێچەوانەی (ناصب)ەکانن .

(٤) نواصب بریتین لەو کۆمەڵە گومڕایەی کە دەستیان کرد بەدژایەتی ئال و بەیت، و کەوتنە تانەلێ دان و بریندار کردنیانو جنێو پێ دانیان، ئەوانە پێچەوانەی گرۆی گومڕای ڕافیزەن، کاتێك بینیان زێدەڕۆی (رافضە)، لە بەرامبەر هەندێك لەئال و بەیت، ئەوانەش بەرپەرچیان دانەوە، بە دژایەتیان بۆ ئال و بەیت ... (قابلوا البدعة ببدعة).

خـوای گـەورە سەرپەرشـتیارانی سـەركەوتو وپـارێزراو بكات لە دونیاو قیامەت، باس لە ترسناكی جنێو[1] و بێ ئەدەبی بكەین، بەهەڵگرانی نوری ئیـسلام ـ هـاوەڵان ـ رضي الله عنهم، چونكە بێ ئەدەبی بەوان بێ ئەدەبی و تانـە دانـە لە ئیسلام، وپەیامبەری ئیسلام ﷺ، و ئـەو قورئانـەش كـە دابەزیوەتـە سـەری ﷺ. لەبـەر ئـەوەی تانـە دانـە لەئیسلام، چونكە ئەوان رضي الله عنهم، ناوەندو هۆكـار بـوون بـۆ گەیشتنی ڕووناكی ئیسلام بـە ئێمـە، وە تانـەش لـەوان تانەیـە لـەو شـتەش كـە هێناویانـە، وە تانەشـە لـەو

---

(٥) جنێو: بریتییە لە گشت ئەو قسەو ووتنانەی كە مەبەست پێی بەكەم زانینو گاڵتە پێ كردن و سوكایەتی پێ كردن بێت، و ببێتە مایەی ئازاردانی هەست و دەرونی كەسانی بەرامبەر..

قورئانەی کە بە چاکە وەسفی کردوون، کە ئەگەر کەسێك بیٚ ئەدەبی کرد لە ئاستیاندا، ئەو کاتە دەبێتە هۆی بەدرۆخستنەوە بۆ ئەو ئایەتانەی کە سەنای ئەوان دەکات، وەکو خودای گەورە فەرموویەتی:

﴿وَٱلسَّٰبِقُونَ ٱلۡأَوَّلُونَ مِنَ ٱلۡمُهَٰجِرِينَ وَٱلۡأَنصَارِ وَٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُم بِإِحۡسَٰنٖ رَّضِيَ ٱللَّهُ عَنۡهُمۡ وَرَضُواْ عَنۡهُ وَأَعَدَّ لَهُمۡ جَنَّٰتٖ تَجۡرِي تَحۡتَهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدٗاۚ ذَٰلِكَ ٱلۡفَوۡزُ ٱلۡعَظِيمُ ١٠٠﴾ [التوبة: ١٠٠].

واتە: موسڵمانە پێش کەوتوەکانی پێشین لە کۆچ کردوو وپشتیوانەکان (واتە سەلەفی ساڵح)، وە هەروەها ئەوانەش کە شوێنیان کەوتون بەباشی، پەروەردگار ڕازی

بووە لێیانو ئەوانیش ڕازی بوون لێی، وە بەهەشتانێکی بۆ ئامادەکردوون کە ڕووباری زۆریان بەژێردا دەڕوات، و بە بەردەوامی تیایدا دەمێننەوە، وە ئەوە سەرفرازی مەزنە.

لەبەر ئەوەش تانەیە لەسەروەرمان ﷺ، چونکە مانای وایە کە پێغەمبەری ئیسلام نەیتوانیوە هاوەڵانێکی چاك بۆ خۆی هەڵبژێرێ، وە نەتوانیویشیەتی کاریگەری باشەی هەبێت بە سەریانەوە ـ حاشَ وکلاّ بەڵکو خۆی ﷺ، هۆشیاری داوە لەترسناکی جنێو وتانەدان بە هاوەڵانی بەرزو بەڕێز رضي الله عنهم، وەکو فەرمویەتی:

(لعنَ الله من سبَّ أصحابي)[1].

---

(٦) (صحيح الجامع الصغير: ٥١١١) .

واتــە: لەعنــەتی خــوا لــەو کەســەی جنێــو بــە هاوەڵانم دەدا.

وە لــە فەرموودەیــەکی تــردا دەفــەرموویت: (من سبَّ أصحابي، فعليه لعنة الله والملائكة والنّاس أجمعين)[١].

واتە: هەر کەسێك جنێو بە هـاوەڵانم بدا، ئـەوا لەعنــەتی خــواو فریــشتەکانو هــەموو خەڵکیــشی لەسەربێت.

(٧) (سلسلة الأحاديث الصحيحة: ٢٣٤٠).

وە پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی: (إذا ذكر أصحابي فامسكوا)[1] . واتە: كاتێك باسی هاوەڵانم كرا خۆتان بگرن‌و- قسەیان لەسەر مەكەن بە خراپە-، نەك وەكو خەڵكی وا هەیە دەڵێت: (هەڵبەتە ئی واشیان هەیە كە من لەكاتی ناو هێنانی دا گوتنی (رَحِمَهُ الله) یان (غفرالله لَهُ) م پێ چاكتر و گونجاوترە!!)،!!!

پەنا بەخوا لە نەزانین، ئای لەو قسە ترسناكە!!! دەبێ جەنابی قسەكەر ئاگای لە ئایەتەكانی خوا نەبێ؟ وەكو ئایەتی: ﴿رَّضِيَ ٱللَّهُ عَنۡهُمۡ وَرَضُواْ عَنۡهُ﴾، واتە: پەروەردگار ڕازی بووە لێیان و ئەوانیش ڕازی بوون لێی .

(٨) (سلسلة الأحاديث الصحيحية: ٣٤).

وە جگە لەوەش چەندان ئایەت و فەرمودەی تر، کە بەچاکە باسی هاوەڵان دەکەن، بەڵام بەڕاستی ئەو جۆرە قسەیە ئەوەمان پێ دەڵێت: کە خاوەنەکەی کاریگەرە، بەو کەسانەی جنێو وقسەی ناشیرین بە هاوەڵان دەڵێن، سەرەڕای کاریگەر بوونیشی پێیان، دەکەوێتە مەدح و سەناشیان و بە شۆڕشگێڕ و زاناش ناویان دەبات، ئەگینا خەڵکی ئەم سەردەمە چین؟؟ تا بە فلان هاوەڵە بەڕیزە نەڵێن (غفرالله له)، یان (رحمه الله)، ئەوا خوای تەعالا دەیخاتە دۆزەخەکەی خۆیەوە!!.

وە تەنانەت ئیمامی ئەهلی سوننە لەم سەردەمە ابن باز (رحمه الله)، دەفەرمووێت: (پێویستە ئەو کیتابانەی کە تێیاندا جنێو بە هاوەڵان دراوە

بدڕێیندرێن)، ئەگەرچی خەڵکانێك گومان دروست دەكەن ودەڵێن نوسەرەكانیان زاڵم‌و ستەمكاران كوشتویانن، ئێوەش دێن باسی عەیبەیان دەكەن، ئێمەش لە وەڵامیاندا دەڵێین: بەڕاستی ئەوانە - نوسەری ئەو جۆرە كتێبانە - شەرم لەو كەسانە ناكەن كە پێغەمبەر ﷺ، و فریشتەكانیش شەرمیان لێ كردوون، سەرەڕای ئەوەش دێن بەدرۆزن‌و نیفاق‌و فێڵباز‌و بەرتیل چی وەسفیان دەكەن، پەنا بە خوای گەورە.

بۆیە لێرەدا پێویستە باس لە جۆرەکانی جنێو بە هاوەڵان رضي الله عنهم و حوکمەکانیان بکەین:

١- جنێو بە کەسێکی دیاری کراو لە هاوەڵان لەگەڵ ئەوەی کە قورئان و فەرمودەش مەدح و سەنای کردبێ، وەکو: (ئەبو بەکرو عومەرو عائیشە) و تەواوی دایکانی ئیمانداران رضي الله عنهم، ئەوە کوفرەو وا لە جنێودەر (سابّ) دەکات کە لەئیسلام بچێتە دەر ـ پەنا بە خوا ـ، وە پێویستیشە بکوژرێت، کە ڕوون بووەوەو هەر سوریش بوو لەسەری..

٢- جنێو پێ دانیان بەو ئاستەی ببێتە مایەی کافر کردنی زۆرینەی هاوەڵان یان فاسق بوونی زۆرینەیان، ئەوا کوفرە، چونکە بە درۆخستنەوەی خواو

پێغەمبەری خوایە،- چونکە خواوپێغەمبەر ﷺ، سەنای ئەو هاوەڵانەیان کردووە... و مانای وایە کە گوێزەرەوان (نقلة) ی قورئانو فەرموودە کافر یا فاسق بووبن - پەنا بە خوا - .

٣- جنێو پێ دانیان لە بەکەم گرتنیان و نەفرەت لێ کردنیان، ئەوا بۆ کافر بوونی جنێو دەر (سابّ)، دوو ڕا هەیە لە ناو زانایاندا، لەسەر وتەی ئەوانەی کە دەفەرموون کافر ناکرێت، بەڵام دەفەرموون پێویستە تەمێ بکرێت، یا حەپس بکرێت تا دەمرێت، یا دەگەڕێتەوە لەوەی کە ووتویەتی، و شایەتی درۆزنی خۆیو تاوانەکەی دەدات.

٤- جنێو پێ دانیان بەوەی کەبریندداریان ناکات لە ڕوانگەی دینداری یانەوە، بەڵام بە ترسنۆك و ڕەزیل وەسفیان بکات ـ پەنا بە خوا ـ، ئەوا کافر ناکرێت، بەڵام پێویستە تەمێ بکرێت، بەوەی وازبهێنێ لەبێ ئەدەبی بەچاکترین خەڵکانێك دوای پێغەمبەری خوا....بۆیە شێخی ئیسلام ابن تيمية (رحمه الله)، لە کیتابی (الصارم المسلول) دا، قسەی ئیمامی ئەحمەد (رحمه الله)، نەقڵ دەکاتو دەفەرمووێت:

(بۆ کەس دروست نییە کە باسی شتێ لە خراپەی هاوەڵان بکات، وە نابێت تانەش بدا لە یەکێکیان، ئینجا بە عەیب لێ گرتنی بێ، یا بەکەم باسی بکا، هەر کەسێ ئەوە بکا تەمێ دەکرێت، کە تۆبەی کرد، ئەگەرنا حەپس دەکرێت، تا دەگەڕێتەوەو واز دەهێنیت ....)

پوختەی بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە دەربارەی هاوەڵان (رضي الله عنهم)،

أ- خۆشویستی هاوەڵانی پێغەمبەر ﷺ، چونکە خۆشەویستی ئەوان لە ئیمانەوەیەو بوغزاندنیشیان لە نیفاقەوەیە... لە فەرموودەیەکی پیرۆزدا هاتووە کە پێغەمبەر ﷺ، دەربارەی ئەنصار (رضي الله عنهم) فەرموویەتی:

(لايحبّهم إلاّ مؤمن، ولا يبغضهم إلاّ منافق)(١) .

واتە: هەر بڕوادار خۆشی دەوێن، وە هەر مونافیقیش دەیان بوغزێنن.

(٩) (رواه البخاري: ٧/١١٣، ومسلم: ١/١٨٥).

ب- دڵیان سەلامەتە لەڕق و کینە بۆ هەموو هاوەڵە بەڕێزەکان، بۆ هێنانەدی وجێبەجێ کردنی فەرمودەی خوای پەروەردگار کە دەفەرموویت:

﴿وَالَّذِينَ جَاءُو مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٠﴾﴾ [الحشر: ١٠] .

واتە: ئەو ئیماندارانەی کە لە دوای ئەوانەوە هاتوون ودێن (موهاجیرو ئەنصار)، دەڵێن: ئەی پەروەردگاری ئێمە! لە گوناهەکانی ئێمەو ئەو برا ئاییینیە ئیماندارانەشمان خۆش ببە، کە لەپێش ئێمەوە ڕۆیشتوون، وهیچ ڕق و قینێك بەرامبەر ئەوانەی کە ئیمانیان هێناوە، مەخەرە ناو دڵمانەوە،! ئەی

پەروەردگاری ئێمە ! بەڕاستــی تۆ زۆر خاوەن بەزەیی و میهرەبانیت.

ج– سەرەڕای ئەوەی کە دڵیان سەلامەتە، ئـەوا زمانیــشیان لــە بەرامبەریانــدا هــەر ســـەلامەتەو، هــیچ کامێکیان باس ناکەن، بەچاکە و ڕێزەوە نەبێت، چونکە ئەوانـــە گـــەلێکن، پێغەمبەریــــش ﷺ، کەرامـــەتی پاراستوونو فەرموویەتی:

(لا تــسُبُّوا أصــحابي، لا تَـسُبُّوا أَصـــحابي، فوالّـذي نفـسي بيَـدِه لـو أَنفَقَ أحـدُكم مثلَ أُحـدٍ ذهبـاً مـا أدرك مـدَّ أحدِهم ولا نصِيفَه)[1]. واتە: جنێو بـە هـاوەڵانم مـەدەن، جنێو بە هاوەڵانم مەدەن، سوێند بـەوەی گیـانی منـی

(رواه البُخاري: ٣٦٧٣، ومسلم: ٢٥٤١). (١٠)

بەدەستە، ئەگەر یەكێك لە ئێوە بەقەد شاخی ئوحود زێڕ ببەخشێ ناگاتە مشتێكی ئەوانو ناگاتە نیو مشتیشیان.

ئەو فەرمودەیە بەڕوونی قەدەغەی كردووە جنێودان بەهاوەڵانی پێغەمبەر ﷺ، بەڵكو باسی گەورەیی و چاكەیان دەكات، بۆیە لەعنەت لێ كردنیان زۆر زۆر گەورەترو ترسناكترە لەجنێودان، وە هەر دووكیشیان ـ نەفرەت و جنێو ـ لە گوناهە گەورەكانن، وەكو ﷺ دەفەرمووێت: (لعن المؤمن كَقتله)[1] .

واتە: لەعنەت كردن لە ئیماندار، وەكو كوشتنیەتی .

(١١) (صحیح الجامع الصغیر: ٧١٠).

د- هـــەروەها باوەڕيـــان وانييـــە كـــە هاوەڵـــە بەڕێزەكان پارێزراو بوون لە تاوان كردن، بـەڵكو پێيـان وايە، تێ كەوتنيان لەگوناهی بـچوك يـا گـەورە ـ مـادام مرۆڤن ـ، بەڵام خوای پەروەردگار لێيان خۆش دەبێـت، بەيەكێك لەم هۆكارانە ....

(١) يا تەوبەيان كـردووەو خـوای گـەورەش بـەو هۆيەوە دەرەجەی بەرز كردوونەوە .

(٢) يان بە هۆی كردنی چاكەوە، ديارە چاكەش خراپە ڕەش دەكاتەوە، وەك خوای گەورە دەفەرمووێت: ﴿وَٱلَّذِى جَآءَ بِٱلصِّدۡقِ وَصَدَّقَ بِهِۦٓ أُوْلَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُتَّقُونَ ﴿٣٣﴾ لَهُم مَّا يَشَآءُونَ عِندَ رَبِّهِمۡۚ ذَٰلِكَ جَزَآءُ ٱلۡمُحۡسِنِينَ ﴿٣٤﴾﴾ [الزمر: ٣٣ ـ ٣٤] .

واتە: ئەو كەسەش كە قورئـانی پـیرۆزی هێناوەـ مەبەســـت پێـــی پێغەمبـــەرە ﷺ، وە بەخــــەڵكی ڕادەگەیەنێت ـ، و ئەوانەش كە باوەڕیان پێـی هێنـاوە، كـــە لــــە لایـــەن خـــواوە هاتۆتـــە خـــوارەوە، وە فەرمانەكانیشی جێبەجێ دەكەن، ئەوانە بەڕاستی خوا دەناسن‌و خۆیان دەپـارێزن، لەشـەریك بڕیـاردان بـۆی، ئەو جۆرە كەسانە لەڕۆژی دوایی دا ئەوەی بیانەوێت لە نازو نیعمەتەكانی بەهەشت ـ كــەنەچاو بینیویـەتی وە نەگوێش بیستویەتی وە نە بە خەیاڵی هـیچ كەسـێكیش دا هـاتوە ـ هـەموویان لەلایـەن خـوای گـەورەوە پـێ دەدرێـت، ئـەونازو نیعمەتانــەش پاداشــتی كەســانی چاكەكارە، چونكە بەڕاستی هـاوەڵان رضي الله عنهم، گـەورەترین

گەلێك بوون، کـە ڕاسـتگۆ بـوون لـە ئیمانەکەیانـداو بـە ڕاست دانەری پێغەمبەریش ﷺ بوون، وە چاکەو فەزڵی واشیان هەبووە، کە دەبنە هۆکاری سڕینەوەی ئـەوەی ڕووی دابێ لێ یان.

(٣) وە تـەنانـەت خـوای گـەورە لـەوان ﷺ، زیـاتر خۆش دەبێ، وەك لە خەڵکی تری دوای ئەوان، چـونکە ئــەوان چــاکترین چــاخ وســەردەم بــوون، و خێــرو چاکەشیان لەخێرو چاکەی خەڵکی دیکە گەورەترە....

(٤) هەروەها ئەوان لەهەموو کەس زیاتر لـە خـوا ترساوون، و سوریش نەبوون لەسـەر تـاوان، بـەڵکو زۆر بەپەلە بوون بۆ تەوبەکردن، کاتێك کە گوناهێکیـان لـێ

ڕوودابێـت، تۆبـەیان کـردووە، خـوای پـەروەردگاریش، تۆبەکەی وەرگرتوون.

(٥) سـەرەڕای هـەموو ئەوانـەش، خـوای گـەورە هـاوەڵانی ﷺ، زۆرتـر تـاقی کردۆتـەوە، لەسـەرەتای هاتـنی ئـەم ئیـسلامە پـیرۆزەو، نارەحـەتی زۆریان لـە بەرامبەر سـەرانی کـوفردا چێشتوە، هـەموو ئەوانـەش هۆکاری سڕینەوەی تاوانەکانیانن جا خۆشەویـستەکان ئەگەر ئەوە لەبەرامبـەری تاوانـەکانیان بـێ، ئـەی چـی دەڵێن بەرامبەر بەو بابەتانەی کـە تێیـدا ئیجتیهـاد یـان کردوە، ئەوەی کە پێکابێتی ئەوا دوو پاداشتی هەبووە، وە ئەوەشی کە نەی پێکابێ پاداشتێکی هەبوە لەسـەر کۆششەکەی.

بۆیە خوێنەرانی بەڕێز:

زانایـانی ئـەهلی سـوننەو جەماعـە کـۆ دەنــگن (إجماع)، لەسەر ئەوەی کە واجبە بـیٚ دەنـگ بـین، لـە باسـکردنی ئـەو ئاژاوانـەش کـە لــە نێـوان هــاوەڵە بـەڕێزەکان ڕوویانـداوە، لـە دوای شـەهادەتی ئیمـامی عوسمان ﵁، وەکو یەکێك لە زانایانی پێشین (سلف)، کاتێك کەپرسیاری لیٚ کرا، دەربـارەی ئـەوەی کـەڕووی داوە لـە نێـوان هـاوەڵانی خۆشەویـست، فەرموویـەتی: مـادام ئێمـە بەدەسـتەکانمان بەشـدار نـەبوین، بـا بـە دەمیشمان بەشدار نەبین و باسیان نەکەین، پاشان ئـەو ئایەتــەی خوێنــدەوە: ﴿ تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُم مَّا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٤﴾ ﴾ [البقرة] .

واتە: ئەو ئوممەتە تەواو بوونو ڕۆیشتن، کارو کردەوەکانیان هەر بۆخۆیانەو ـ لە ڕۆژی دواییدا هیچ کەسێك بە چاکە، یان بە خراپەی کەسێکی تر نەپاداشت وەردەگرێت، و نەسزا دەدرێت ـ، وە ئێوەش کارو کردەوەکانتان هەر بۆ خۆتانە ـ، جا چاکە بێت، یان خراپە ـ، وە پرسیارتان لیٚ ناکرێت لەسەر کردەوەی ئەوان، بۆیە پێویستە خوشكو براکانم دان بنێن بە فەزلٚ وچاکەی هاوەڵان ﷺ، و ئەو خزمەتە زۆرەی پێشکەشیان کردووە، چونکە ئەوەی کە باس کراوە دەربارەیان زۆربەی درۆیەو زیادەو کەمی زۆری پیٚ کراوە، لەلایەن ناحەزانیانەوە ﷺ، نەك وەکو هەندێك خەڵك کە خۆی بە زاناش دەزانیٚو دەشڵیٚ:

(بەڵێ من لەگەڵ هەموو ڕێزێكم بۆ زانایانی پێشینمان بە هیچ ڕەنگێك قسەی: (ونُمسكُ عمّا جرى بينَ الصحابةِ ونرى الكلَّ مأجورين)م بۆ هەزم ناكرێ مەگەر بۆ خەڵكی عەوامو ڕەشۆكی)!! دیارە باسكردنی ئەو ڕوداوانە لای جەنابی خواردنن، تا هەزم بكرێن یا هەزم نەكرێن، وە بەڕاستی ئەو قسەیە ئەوەی لێی تێ دەگەین گوزارشت لەخۆبەزل زانین و سەرسام بوونە بەخۆ،ـ العُجب والتّكبّر و هیچی تر، ئەگەرنا قسەی ئاوا چۆن دەبێ بگوترێت دەرهەق بەو ڕوداوانەی كە زانایانی نزیك لەهاوەڵانیش رضي الله عنهم، قسەیان تێدا نەدەكرد، چونكە زۆر لە خواترساونو زانیویانە مرۆڤ لەسەر هەموو بچوكو گەورەیەك پرسیاری لێ دەكرێتەوە، نەك وەكو خەڵكی

ئەم سەردەمە دەبێ لـە هـەموو بابـەتێك قـسەی هـەبێ ئەگەر شیاویش نەبێ!!! خەڵکانێك رضي الله عنهم، کـە خۆیـانو ماڵو منداڵیان دەکردە فیدای پێغەمبـەر ﷺ، وبـەرگری کــردن لــە ئیــسلام.... ئێمــەش بکەوینــە تانــە لێ دانیان!!!.

بەڕێزان کۆتـایی باسـەکەشمان بەقـسەی شـێخی ئیسلام ابن تيمية (رحمه الله)، دێـنین سـەبارەت بەتــانە دان لەخیلافــەتی یــەکێك لەخەلیفــە بــەڕێزەکانی پێغەمبەر ﷺ، بـەوەی کـە دەفـەرموویت: (مَن طعَن في خلافةِ أحدٍ من هؤلاءِ فهو أضلُّ، مِن حمارِ أهلِهِ).

واتە: هەر کەسێك تانە بدات لە خیلافەتی یـەکێك لەو خەلیفە بەڕێزانە، ئـەوا لـە گـوێ درێـژی ماڵـەوەیان

گومڕاترە،.. چونکە بە ڕاستی ئێمە دەبـێ ئیمانیـشمان بەو ڕیزبەندییە هەبێ،ـ الترتیـب ـ، لـە پێـشەوایەتیاندا، نەك پێمان وابێ، دەبو بۆ نمونە ئیمامی عـەلی رضي الله عنه، لـە پێشەوەی خەلیفە بەڕێزەکانی تر بوایـە... چـونکە کـە پێشی بخەین بەسەریاندا، گومڕا دەبین ـ پەنا بـەخوا ـ، چونکە ئەوە دینە، و پێویستە تەسلیمی ببین بـێ هـیچ خۆ بەزلزانینێکەوە.

پەروەردگارا بمان گێڕی لەو کەسـانەی هـاوەڵانی پێغەمبەرەکەتیان خۆش دەوێن، و شوێنیان دەکــەون، و سەنایان دەکەن، و بەرگری یان لێ دەکەن..... **آمین**

وصلی الله وسلم علی رسول الله وعلی آله وصحبه ومن اتبعهم الی یوم الدین.

سەرچاوەکان

١- ئایا دروستە موسڵمانان بە خۆیان بڵێن سەلەفین؟

عبدالوالي عبدالرحيم علي. **چ٢/ ١٤٢٨ك ، چاپەمەنی سیما، سلێمانی.**

٢- الإصابة في فضائل وحقوق الصحابة رضي الله عنهم، عبدالله بن صالح القصير، ط١/١٤٢٧هـ، الرياض.

٣- اعتقاد أهل السنة في الصَّحابة رضي الله عنهم، د.محمد بن عبدالله الوهيبي، الرياض، ١٤٢٦هـ.

٤- التحذير من السبّ في الصّحابة رضي الله عنهم، سلسلة المنهيات الشّرعيّة، القسم العلمي بدار الوطن،١٦.

٥- **تەفسیری گوڵشەن**، نظام الدين عبدالحميد، ص٤٠٠٢،١، **چاپخانەی ئسوە.**

٦- تيـسير الكـريم الـرّحمن في تفـسير كـلام المنّـان، ط٢/١٤٢٢ هـ، دار السّلام للنشر والتوزيع، السعوديّة.

٧- شرح العقيدة الواسطية، لجمع من العلماء، دار ابن الجوزى، القاهرة.

٨- گۆڤـارى ڕێگـاى ڕاسـت، ژمـاره (٣/ ١٤٢٤.ك، ساڵى ١ + ژ٧ /١٤٢٧ك، ساڵى ٤).

٩- عدالة الصحابة رضي الله عنهم، عند المسلمين، د.محمد محمود لطيـف الفهـداوي. ط١/١٤٢٨هـ، مكتبـة الرشـد ناشـرون، الرياض.

***- لەگەڵ هەندێ سەرچاوەی تر.**

وەرگیراوە لە گۆڤاری ڕێگای ڕاست - ژمارە ١٤

ba8.org walamakan.com